

Розділ 7

ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 349.42

А. О. КЛЮЧНІКОВА

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ВЕДЕННЯ ТЕПЛИЧНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Проведено аналіз законодавчих термінів на позначення організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства; доведено, що терміни «тепличний комбінат», «парникове господарство», «тепличне господарство» та «тепличний комплекс», які вживаються у нормативно-правових актах України, не позначають особливих організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства; обґрунтовано висновки щодо найбільш перспективних організаційно-правових форм суб'єктів аграрного підприємництва для зазначеної підгалузі агропромислового комплексу України.

Ключові слова: *товарне сільськогосподарське виробництво, тепличне господарство, суб'єкти господарювання, організаційно-правові форми суб'єктів господарювання овочівництва сільськогосподарська продукція.*

© КЛЮЧНІКОВА Анастасія Олексіївна – аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. академіка В.З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України

Ключникова А. А. Организационно-правовые формы субъектов хозяйствования в сфере тепличного хозяйства в Украине

Проведен анализ законодательных терминов для обозначения организационно-правовых форм субъектов хозяйствования в сфере ведения тепличного хозяйства; доказано, что термины «тепличный комбинат», «парниковое хозяйство», «тепличное хозяйство» и «тепличный комплекс», которые употребляются в нормативно-правовых актах Украины, не указывают на особые организационно-правовые формы хозяйствующих субъектов в сфере ведения тепличного хозяйства; обоснованы выводы о наиболее перспективных организационно-правовых формах субъектов аграрного предпринимательства для указанной подотрасли агропромышленного комплекса Украины.

Ключевые слова: *товарное сельскохозяйственное производство, тепличное хозяйство, субъекты хозяйствования; организационно-правовые формы субъектов хозяйствования, овощеводство, сельскохозяйственная продукция.*

Kliuchnikova Anastasij. The organizational forms of business entities in conducting hothouse economy in Ukraine

The article analyzes legislative terms to refer to legal forms of business entities in maintaining greenhouses; it is proved that the terms «greenhouse combinate», «hotbed farm», «greenhouse farm» and «greenhouse complex», that are used in legal acts of Ukraine, do not indicate the specific organizational and legal forms of business entities in maintaining greenhouses; conclusions have been substantiated about the most prospective organizational and legal forms of agricultural businesses for this sub-sector of agro-industrial complex of Ukraine.

Key words: *commodity agricultural production, greenhouse farm, business entities, legal forms of business entities, vegetable, agricultural products.*

За даними офіційної статистики, у сфері тепличного господарства під овочами закритого ґрунту в Україні нараховується понад 2,7 тис. га (близько 93% – використовується для вирощування томатів і огірків, решта об'єму припадає на перець, баклажани, різноманітні салати та зелень, а також грибну продукцію)¹. До особливих ознак господарської діяльності у сфері тепличного господарства необхідно віднести те, що вона здійснюється сільськогосподарськими товаровиробниками, які мають спеціальний правовий статус.

В юридичній науці України правове становище суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства не було предметом комплексного дослідження. Окремі аспекти правового регулювання рослинництва закритого ґрунту розглядає А.М. Статівка². Організаційно-правовим питанням розвитку овочівництва присвячені роботи О.С. Лисанець³. Водночас в аграрно-правовій

доктрині досліджуються поняття сільськогосподарського підприємства як суб'єкта аграрного господарювання у роботах В.М. Єрмоленка, М.М. Чабаненка, аналізуються особливості правового становища різних суб'єктів аграрного господарювання – сільськогосподарських кооперативів (О.В. Гафурова, Я.З. Гаєцька-Колотило, В.І. Семчик, В.Ю. Уркевич, В.І. Федорович, Т.М. Чурилова та інші вчені), фермерського господарства (М.Я. Вашишин, М.С. Долинська, Л.В. Логуш, Т.П. Проценко, О.О. Погрібний та інші вчені), колективних сільськогосподарських підприємств (В.М. Єрмоленко, В.Ф. Жаренко, Т.О. Коваленко, П.Ф. Кулинич, В.І. Семчик) та державних сільськогосподарських підприємств (З.А. Павлович). Істотна кількість суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства, важливість сільськогосподарської продукції закритого ґрунту та відсутність спеціальних досліджень зумовлюють актуальність теми даного дослідження.

У законодавстві України вживаються різні терміни на позначення суб'єктів ведення тепличного господарства – «тепличний комбінат»⁴, «парникове господарство», «тепличне господарство»⁵, «тепличний комплекс»⁶, «тепличні та теплично-парникові комбінати (господарства)»⁷. Аналіз приписів нормативно-правових актів аграрного, господарського, фінансового законодавства показує, що у одному випадку ці терміни вживаються на позначення суб'єктів ведення господарської діяльності у сфері тепличного господарства – тепличні комбінати визнавалися платниками податку на прибуток підприємств і організацій на загальних підставах⁸, споживачами електричної енергії⁹ та природного газу¹⁰. Тепличні комбінати зазначались серед переліку підприємств, які вирощують овочеві культури у закритому ґрунті¹¹.

У інших нормативно-правових актах ті самі терміни використані на позначення майнових об'єктів у сфері ведення тепличного господарства. Так, тепличний комбінат визначається як сукупність теплиць, парників і т. ін. для прискореного масового вирощування рослин¹²; парникове господарство – як парники, допоміжні будівлі і споруди, дороги, інженерні комунікації та територія, на якій вони розміщені¹³; тепличне господарство – як теплиці, допоміжні будівлі і споруди, дороги, інженерні комунікації та територія, на якій вони розміщені¹⁴.

Термін «комбінат» використовується у аграрному та земельному законодавстві. Так, у ст. 61 Земельного кодексу України від 18 грудня 1990 р. в редакції Закону України від 13 березня 1992 р. було передбачено збереження права на землю сільськогосподарських підприємств, установ і організацій при входженні до сільськогосподарських агропромислових об'єднань – асоціацій, комбінатів, агроспілок та інші агропромислових формувань. У ст. 10 Закону України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14 лютого 1992 р. також мова йде про збереження права підприємства на земельну ділянку при входженні його до складу агропромислових об'єднань, комбінатів, агрофірм та інших формувань. Таким чином, комбінат визначається як суб'єкт правовідносин – різновид об'єднання підприємств у сфері АПК. У п. 6 ст. 120 Господарського кодексу України зазначено, що державні і комунальні господарські об'єднання утворюються переважно у формі корпорації або концерну, незалежно від найменування об'єднання (комбінат, трест тощо). У тлумачних словниках слово «комбінат» розкривається як «велике промислове підприємство, що об'єднує кілька різних підприємств, зв'язаних між собою технологічним процесом або адміністративно; об'єднання»¹⁵.

Таким чином, з аналізу наведених приписів законодавства та філологічного тлумачення слова «комбінат» можна зробити такі висновки: а) термін «тепличний комбінат» необхідно використовувати на позначення суб'єкта правовідносин у сфері тепличного господарства; б) термін «тепличний комбінат» як правило є найменуванням об'єднання підприємств в АПК, що може створюватись у одній із організаційно-правових форм, передбачених Господарським кодексом України – асоціації, корпорації, консорціуму чи концерну.

Термін «господарство» також вживається у аграрному законодавстві, але має різний зміст. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особи-

стого селянського господарства, відповідно до закону. А у ст. 1 Закону України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. особисте селянське господарство визначено як господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму. У ст. 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 р. рибне господарство визначено як галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової, медичної та іншої продукції, а також забезпечення безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості. Тобто, у першому випадку термін «господарство» використано на позначення організаційно-правової форми суб'єкта господарювання, у другому – на позначення різновиду господарської діяльності, у третьому є різновидом галузі економіки.

У словниках слово «господарство» тлумачиться як: «1. Сукупність виробничих відносин того чи іншого суспільного укладу; спосіб виробництва; 2. Все, що складає виробництво, служить виробництву; економіка; 3. Галузь якого-небудь виду виробництва; виробнича одиниця; 4. Обладнання, інвентар, будівлі і т. ін. якого-небудь виробництва або виробничої одиниці; 5. Сільськогосподарська виробнича одиниця із знаряддями і засобами виробництва, з ділянкою землі, худобою і т. ін., ферма, обійстя, двір; 6. Виробнича, фінансова і т. ін. сторона побуту»¹⁶. Аналіз філологічного значення слова «господарство» дає підстави для висновку, що парникове чи тепличне господарство у вузькому розумінні є: а) об'єктом аграрних правовідносин; б) невеликою сільськогосподарською виробничою одиницею, що об'єднує матеріально-технічні ресурси (засоби виробництва, споруди, земельну ділянку тощо), які забезпечують виробництво сільськогосподарської продукції закритого ґрунту

(свіжих овочів, грибів, квітів та розсади). Відмінності між парниковим та тепличним господарством полягають у технологіях вирощування сільськогосподарської продукції із використанням парника чи теплиці.

Тепличне господарство у широкому розумінні є підгалуззю агропромислового комплексу, основним завданням якої є стабільне і рівномірне постачання споживачам продукції сільськогосподарського виробництва (свіжих овочів, грибів, квітів) у зимово-весняний період.

У законодавстві термін «комплекс» використовується на позначення сукупності матеріально-технічних ресурсів. Так, у Господарському кодексі України визначається правовий режим цілісних майнових комплексів підприємств чи їх структурних підрозділів (ст. 66, ст. 76, ст. 140 та ін.). Фермерське господарство як цілісний майновий комплекс включає майно, передане до складеного капіталу, не розподілений прибуток, майнові та інші зобов'язання (ч. 1 ст. 22 Закону України «Про фермерське господарство»). У Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. згадуються тваринницькі і птахівничі комплекси, на будівництво яких надається кредитна субсидія (ст. 13).

Одним із базових понять в аграрному праві України є «агропромисловий комплекс», яке вживається у багатьох нормативно-правових актах – Законах України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. в редакції Закону України від 15 травня 1992 р., «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» від 7 лютого 2002 р., «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» від 5 жовтня 2006 р., «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. та ін. Агропромисловий комплекс є складовою частиною економіки, що поєднує в собі виробництво сільськогосподарської продукції, її сільськогосподарську переробку, матеріально-технічне обслуговування села¹⁷.

У філологічному розумінні слово «комплекс» означає «сукупність предметів, явищ, дій, властивостей, що становлять одне ціле; переплетення, вузол»¹⁸. Таким чином, тепличний комплекс є об'єктом аграрних правовідносин та може бути визначений як взаємо-

пов'язана сукупність, система матеріально-технічних ресурсів (парників, теплиць та інших будівель і споруд, ґрунту, сільськогосподарської техніки, сільськогосподарських рослин тощо), які призначені для забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції закритого ґрунту (свіжих овочів, грибів, квітів, розсади).

Отже, проведений аналіз термінів «тепличний комбінат», «парникове господарство», «тепличне господарство» та «тепличний комплекс» показує, що жодне із них не є особливою організаційно-правовою формою суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства. За відсутності спеціальних законодавчих приписів, які б обмежували коло суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства певною організаційно-правовою формою, та ґрунтуючись на ст. 19 Конституції України зробимо висновок, що такі суб'єкти можуть створюватись у будь-якій організаційно-правовій формі, передбаченій чинним законодавством.

Заснування суб'єкта аграрного господарювання у сфері ведення тепличного господарства повинно здійснюватися з урахуванням специфіки процесу сільськогосподарського виробництва, що впливає на обрання оптимальної організаційно-правової форми такого суб'єкта. Організаційно-правову форму господарювання у аграрно-правовій науці розглядають як визначений законом порядок організації та діяльності юридичної особи, який характеризує особливості її суб'єктного складу, форми власності, порядок створення і припинення, спосіб формування статутного фонду, майнову відповідальність її учасників та інші організаційні та правові ознаки¹⁹.

Зокрема, до суб'єктів сільськогосподарського виробництва у сфері ведення тепличного господарства у доктрині аграрного права України відносять «... акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства, повні товариства, сільськогосподарські виробничі кооперативи, фермерські господарства та ін. Надалі такі підприємства можуть об'єднуватись у міжгалузеві асоціації, корпорації, консорціуми, концерни та інші інтегровані формування з виробництва тепличних рослин та їх реалізації, де поєднуються інтереси сільськогосподарських товаровиробників і підприємств, що переробляють сільськогосподарську продукцію та обслуговують аграрний сектор економіки»²⁰. Погоджуючись із наведеним підхо-

дом, зазначимо, що суб'єкти господарювання у сфері ведення тепличного господарства можуть також створюватись і діяти у організаційно-правовій формі державних сільськогосподарських підприємств, комунальних сільськогосподарських підприємств та приватних (приватно-орендних) сільськогосподарських підприємств. У разі, якщо суб'єктом господарювання у сфері тепличного господарства є державне сільськогосподарське підприємство, воно може бути приватизовано за спеціальною процедурою, передбаченою Законом України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» від 10 липня 1996 р. Так, у 2015 р. до Переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації у 2016-2017 роках, було включено державне підприємство «Тепличний комбінат»²¹.

До найбільш перспективних організаційно-правових форм для зайняття рослинництвом закритого ґрунту А.М. Статівка відносить фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи та господарські товариства. Підтримуючи зазначену позицію, додамо, що до перспективних організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства можна також віднести приватні підприємства, які створюються на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання – юридичної особи (ст. 113 Господарського кодексу України).

Крім цього, оскільки здійснення господарської діяльності у сфері тепличного господарства передбачає виробництво продукції рослинництва, то серед сільськогосподарських кооперативів саме виробничий кооператив є перспективною організаційно-правовою формою. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» сільськогосподарський виробничий кооператив – це сільськогосподарський кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб, які є виробниками сільськогосподарської продукції, для провадження спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку. В науці аграрного права України В.Ю. Уркевич зазначає, що «сільськогосподарські вироб-

ничі кооперативи характеризують специфічний предмет діяльності (виробництво, переробка, зберігання, збут, продаж продукції рослинництва, тваринництва, лісівництва чи рибництва), а також можливість виступати його засновниками та членами лише фізичних осіб»²³.

Займатися веденням тепличного господарства може також суб'єкт господарської діяльності у формі фізичної особи-підприємця. Відповідно до ст. 128 Господарського кодексу України громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи. Крім цього, у ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» із змінами, внесеними у 2016 р., передбачена можливість створення фермерського господарства без статусу юридичної особи, яке організовується на основі діяльності фізичної особи-підприємця і має статус сімейного фермерського господарства, за умови використання праці членів такого господарства, якими є виключно фізична особа-підприємець та члени її сім'ї. Проте необхідно звернути увагу, що громадянин-підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення (ч. 2 ст. 128 Господарського кодексу України). Такі приписи можуть стримувати активне використання вказаних організаційно-правових форм суб'єктів аграрного господарювання у сфері ведення тепличного господарства.

Розглядаючи найбільш потенційні організаційно-правові форми суб'єктів господарювання у сфері тепличного господарства, необхідно також зазначити, що не всі різновиди господарських товариств у рівній мірі є перспективними організаційно-правовими формами для зайняття рослинництвом закритого ґрунту. Відповідно до Закону України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. повним визнається таке товариство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном (ст. 66). Командитним товариством визнається товариство, в якому разом з одним або більше учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, є один або більше

учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників), та які не беруть участі в діяльності товариства (ст. 75). Підвищена майнова відповідальність учасників повного та командитного товариства не сприяє їх популярності при обранні організаційно-правової форми суб'єкта господарської діяльності у АПК, і зокрема у сфері тепличного господарства. Так, станом на 1 жовтня 2009 р. в Україні у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві офіційно зареєстровано по одному суб'єкту господарювання в організаційно-правових формах повного та командитного товариств²⁴.

Таким чином, суб'єкти аграрного господарювання у сфері ведення тепличного господарства можуть створюватись та діяти у будь-якій організаційно-правовій формі, передбаченій чинним законодавством, серед яких найбільш перспективними є сільськогосподарські виробничі кооперативи, фермерські господарства, приватні (приватно-орендні) підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерні товариства. Вказані суб'єкти аграрного підприємництва можуть утворювати об'єднання підприємств (асоціацію, корпорацію, консорціум чи концерн) відповідно до приписів ст. 118-124 Господарського кодексу України чи об'єднання сільськогосподарських кооперативів згідно ст. 30-33 Закону України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р. за територіальним чи галузевим принципом. Так, у 2001 р. було створено профільну асоціацію «Теплиці України», до якої входить 21 підприємство²⁵.

Терміни «тепличний комбінат», «парникове господарство», «тепличне господарство» та «тепличний комплекс», які вживаються у нормативно-правових актах України, не позначають особливих організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у сфері ведення тепличного господарства, а вказують на об'єднання підприємств (тепличний комбінат) чи на систему матеріально-технічних засобів виробництва продукції рослинництва закритого ґрунту (тепличне/парникове господарство, тепличний комплекс).

1. *Житков А.* Овочі з теплиці круглий рік на полиці // *Агропрофі.* 2009. № 22-23. 19 червня. С. 1. 2. *Статівка А.М.* Правове регулювання рослинництва закритого ґрунту // *Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посіб. / за ред. А.М. Статівки.* Харків: Юрайт, 2015. С. 110-123. 3. *Лисанець О.С.* Організаційно-правові питання розвитку овочів-

ництва // Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. С. 293-304. **4.** *Про податок на прибуток підприємств і організацій*: Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 р. // ВВР України. 1993. № 10. Ст. 76. **5.** *Правила охорони праці під час виконання робіт в захищеному ґрунті*: Наказ Міністерства праці України від 20 квітня 2001 р. № 184 // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>. **6.** *Про схвалення Концепції розвитку овочівництва та переробної галузі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. № 1120-р* // Офіційний вісник України. 2011. № 87. Ст. 3178. **7.** *Перелік сільськогосподарських споживачів електричної енергії*: Додаток до Інструкції про порядок застосування тарифів на електричну енергію, яка відпускається електропостачальними організаціями на виробничі потреби сільськогосподарським споживачам: постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 10 липня 1997 р. № 493. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0287-97>. **8.** *Про податок на прибуток підприємств і організацій*: Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 р. // ВВР України. 1993. № 10. Ст. 76. **9.** *Перелік сільськогосподарських споживачів електричної енергії*: Додаток до Інструкції про порядок застосування тарифів на електричну енергію, яка відпускається електропостачальними організаціями на виробничі потреби сільськогосподарським споживачам: постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 10 липня 1997 р. № 493. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0287-97>. **10.** *Про затвердження плану першочергових заходів з розвитку виробництва картоплі та овочів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 травня 2011 р. № 475-р* // Урядовий кур'єр. 2011. № 120. 6 липня. **11.** Там само. **12.** *Правила охорони праці під час виконання робіт в захищеному ґрунті*: Наказ Міністерства праці України від 20 квітня 2001 р. № 184 // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>. **13.** Там само. **14.** Там само. **15.** *Новий тлумачний словник української мови / укладачі: В. Яременко, О. Сліпушко. Т. 1 «А-К»*. Київ: Аконті, 2006. С. 870. **16.** Там само. С. 469. **17.** *Вікіпедія*. Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Агропромисловий_комплекс. **18.** *Новий тлумачний словник української мови / укладачі: В. Яременко, О. Сліпушко. Т. 1 «А-К»*. Київ: Аконті, 2006. С. 874. **19.** *Цюрик О.В.* Організаційно-правові форми сільськогосподарських товаровиробників // Форум права. 2010. № 2. С. 571. **20.** *Статівка А.М.* Цит. праця. С. 111. **21.** *Про проведення прозорості та конкурентної приватизації у 2015-2017 роках: постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 р. № 271* // Офіційний вісник України. 2015. № 38. Ст. 1149. **22.** *Статівка А.М.* Цит. праця. С. 117. **23.** *Уркевич В.Ю.* Про особливості правового становища сільськогосподарських кооперативів // Право та інновації. 2015. № 4 (12). С. 25-30.

Kliuchnikova Anastasij. The organizational forms of business entities in conducting hothouse economy in Ukraine

According to the official statistics, in the sphere of the hothouse economy of vegetables in greenhouses in Ukraine there are over 2.7 thousand hectares (near the 93% is used for growing tomatoes and cucumbers, the remaining volume accounted for pepper, eggplant, salads and herbs, and mushroom products). The special features of the economic activity in the hothouse economy should include the fact that it is carried out by the agricultural producers what have the special legal status. In the legislation of Ukraine different terms to describe subjects of hothouse economy are used – «Greenhouse facility», «hotbed», «Greenhouse», «Greenhouse complex», «Greenhouse and greenhouse plants, greenhouse (economy)».

The analysis of the requirements of the legal regulations of agricultural, economic, financial laws confirms that in the one case these terms are used to describe the subjects of business activities in the sphere of the hothouse economy. In the other legal acts the same terms are used to describe the property objects in the sphere of hothouse economy.

The analysis of the requirements of the legislation and philological interpretation of the word «facility» should result to the following conclusions: a) the term «Greenhouse facility» should be used to describe the subject of the legal relations in the sphere of the hothouse economy; b) the term «Greenhouse facility» as usual should be used as the name of the association of the enterprises in the Agricultural complex that can be created in one of the legal forms provided by the Commercial Code of Ukraine - the association, corporation, consortium or concern.

Philological analysis of the word «facility» gives grounds to the conclusion that the hotbed or greenhouse economy in the narrow sense should be used as: a) the subject of the agrarian relations; b) the small farm unit that integrates inputs (capital goods, buildings, land, etc.) that provide agricultural greenhouse production (fresh vegetables, mushrooms, flowers and seedlings). The differences between the greenhouse and the hotbed are in the growing technologies in the agricultural production with using the greenhouse or hotbed. Hotbed economy in the broad sense is the subbranch of the agriculture, the main goal of what should be the stable and uniform supply to consumers of the agricultural production (fresh vegetables, mushrooms, flowers) in winter-spring period.

The greenhouse complex is the subject of the agrarian relations and could be defined as the set of the interconnected system inputs (hotbeds, greenhouses and other buildings, soil, agricultural machinery, crops, etc.), what are intended for the agricultural production greenhouses (fresh vegetables, mushrooms, flowers, seedlings).

The analysis of the terms «Greenhouse», «hotbed», «Greenhouse facility» and «Greenhouse complex» confirms that none of them is not the special legal form of the entity in the sphere of the hothouse economy. These terms indicate on the association of the enterprises (Greenhouse facility) or on the system of the material and technical means of the crop greenhouse production (greenhouse/hotbed, greenhouse complex).

The subjects of agricultural management in the sphere of the greenhouses can be created and operate in the any legal form required by law, the most perspective should be the agricultural cooperatives, farms, private (private rental) companies, limited liability and joint stock companies. The mentioned subjects of the agricultural business could create the associations of the enterprises (association, corporation, consortium or concern. The business entity in the form of the individual entrepreneurs also could be engaged to the hothouse economy.

Key words: commodity agricultural production, greenhouse farm, business entities, legal forms of business entities, vegetable, agricultural products.